

Grigore Alexandrescu

Măgarul răsfățat

Satire și fabule

Grigore Alexandrescu

Editura Bestseller

Imagine: Sergii Broshevan

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.



MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA
CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Măgarul răsfățat

Un măgar văzu odată
P-al său stăpîn că dormea,
Și s-apropie îndată
Binișor a-l mîngîia.
Dar să știți că dinainte
Era trist și supărat,
Căci vedea cu ce cuvinte
Mîngîia învederat
Un cățeluș mic de casă,
Glume, jocuri ce-i făcea,
Și cu dînsul tot la masă
Ziua și noaptea petrecea;
„O ! ce rea nenorocire !“
Își zise bietul măgar,
„De ce astă osebire ?
Are potaia vreun dar ?
Eu alerg pînă seara,
Că muncesc necontenit,
Ar cu boii toată vara,
Și de fîn chiar sînt lipsit,
Ba adesea și ciomege
Pe spinare cam cîștig
Aceasta este a mea lege,
Să mă ierte, surda strig
Blestematul de cîine,
Căci îi joacă împrejur,
Îi dau cea mai bună pîine
Și pe mine toți mă-njur.
Dacă lingușirea este
Mijlocul d-a-nainta,
Să mă duc fără veste
Ca dînsul a-i sălta“

Cugetînd astfel în sine,
Vine, calcă-ncetișor,
Și când s-apropie bine,
Îl lovește c-un picior
Atăt de greu în spinare
(Ba încă alăturînd
Drăgăstosul glas ce are,
Ca mai mult să-i placă vrînd),
Încît omul de mirare,
De durere stăpînit,
Strigă, se vaită tare:
„Săriți, că m-a prăpădit !“
Slugele alerg îndată,
Pe jupîn îl ciomăgesc,
Că e măgar îi arată
Cu tufele-i mulțumesc.

Nu siliți natura ;
Veți fi neplăcuți
Cu talentul care
Nu sînteți născuți.

Eliezer și Neftali, 1832

Atelajul eterogen

Un om avînd un armăsar
Îl înhamă la jug
C-o vită de măgar
Și cu un bou de plug.
Boul fiind sacat,
La un picior rănit,
Măgarul nenvățat
Și prea rău nărăvit,
Stăpînul lor, din car,
Striga, plesnea-n zadar;
Calul se asvîrlea,
Dar boul îl oprea,
Măgarul îl lovea,
Și carul nu mergea.
„Prea rău i-ai potrivit“,
Zice un trecător.
„Ești foarte amăgit,
Domnule privitor —
Răspunse omul — eu
Lumea am vizitat,
Și, daca vrei să știi,
Într-însa am aflat
Multe dregătorii
Tot astfel întocmite ca atelajul meu.“

(„Păcală“, 17 septembrie 1860)

Boul și vițelul

Un bou ca toți boii, puțin la simțire,
În zilele noastre de soartă-ajutat,
Și decît toți frații mai cu osebire,
Dobîndi-n cireadă un post însemnat.

—Un bou în post mare? —- Drept, cam ciudat vine,
Dar asta se-ntîmplă în orcare loc:
Decît multă minte, știu că e mai bine
Șa ai totdauna un dram de noroc.

Așa d-a vieței veselă schimbare,
Cum și de mîndrie boul stăpînit,
Se credea că este decît toți mai mare,
Că cu dînsul nimeni nu e potrivit.

Vițelul atuncea, plin de bucurie,
Auzind că unchiul s-a făcut boier,
Că are clăi sumă și livezi o mie:
„Mă duc — zise-ndată — nițel fîn să-i cer.“

Făr-a pierde vreme, vițelul pornește,
Ajunge la unchiu, cearcă a intra;
Dar pe loc o slugă vine și-l oprește:
„Acum doarme — zice — nu-l poci supăra.“

— „Acum doarme? ce fel! pentru-ntia dată
După-prînz să doarmă! Obiceiul lui

Era să nu șază ziua niciodată;
Ast somn nu prea-mi place, și o să i-o spui.“

— „Ba să-ți cauți treaba, că mănînci trînteală;
S-a schimbat boierul, nu e cum îl știi;
Trebuie-nainte-i să mergi cu sfială,
Priimit în casă daca vrei să fii.“

La o mojicie atîta de mare,
Vițelul răspunde că va aștepta;
Dar unchiu se scoală, pleacă la plimbare,
Pe lîngă el trece, făr-a se uita.

Cu mîhnire toate băiatul le vede,
Însă socotește că unchiu-a orbit;
Căci fără-ndoială nu putea a crede
Că buna lui rudă să-l fi ocolit.

A doua zi iarăși, prea de dimineață,
Să- găsească vreme, la dînsul veni:
O slugă, ce-afară îl vedea că-nghează,
Ca să-i facă bine, de el pomeni.

„Boierule — zise — așteaptă afară
Ruda dumitale, al doamnei vaci fiu.“
— „Cine? a mea rudă? Mergi de-l dă pe scară.
N-am asfel de rude, și nici voi să-l știu.“

(Ed. 1838)

Bursucul și vulpea

Bursucului îi venise rîndul și el să domnească
Peste un pogon de tufe, în pădurea părintească,
Pe marginea unei ape. Rigatul îi era mic
    Și acei ce îl văzură
    Toți într-o unire zic
    Că nu era alt nimic
    Decît o miniatură.
    Dar riga voiajase,
    Și-n streinătate-aflase
    Că un bursuc domnitor,
    Ce va să-și facă un nume
    Mare și faimos în lume,
    E neapărat dator
    Să ia un tron de mărire,
    Să dea porunci pe ostire,
    Chiar de n-ar avea soldați,
    Căci astfel obișnuiesc
    Toți acei care domnesc,
    Duci sau regi sau împărați.
    Așa el și slobozi
    Patru ordine de zi
    Într-acest chip redijate:
„Către armiile noastre de linie și de mare,
Cavalerii, infanterii și-artileriei ușoare,
    Poruncim… și celelalte.“
O poruncă din acestea, nu știu cum s-a întîmplat,
    De vînt a fost aruncată
    În țara învecinată,
Unde domnea leopardul; acest domn s-a îngrijat
    Văzînd că bursucul are
    Armie așa de mare;
Spre a fi încă mai sigur, el într-acolo porni

Pe ministru Dinafară, pe vulpe, și-i porunci
Să saluteze pe prințul, dar în taină-a spiona
Și a trage cu urechea, dar mai ales a afla
Cum merg trebile p-acolo, cît e de primejdios
Și cîtă armie ține vecinul său cel păros.
Sfîrșindu-se ambasada, vulpea înapoi veni,
Se înfățîșă la curte, se închină și vorbi:
„Porunca am împlinit;
Cu ochii-mi le-am văzut toate,
Și poți dormi liniștit,
Fără să ai griji deșarte,
Căci toate acele armii de linie și de mare,
Cavalerii, infanterii și artilerii ușoare
Nu sînt alt, poți fi prea sigur, pestrițule împărat,
Decît un soldat pe apă și o luntre pe uscat.“

Vanitatea e mic vițiu, dar cu bună-ncredințare,
Ea adesea ne expune la ridicol foarte mare.

Calul vîndut și diamantul cumpărat

Plin de bucurie mare,
Oarecine îmi spunea
C-a vândut din întâmplare
Și cu un preț de mirare
Un cal prost ce el avea:
"Căci bietul cumpărător,
Zicea el, s-a înșelat
Și puțin cunoscător
Orice i-am cerut mi-a dat."
La acestea ce să-i zic?
Atunci n-am răspuns nimic:
Dar peste puține zile îl văz, însă furios,
Și-mi strigă: "Nu știi, frate, un mișel, un ticălos,
Ce semăna om de treabă, fără milă m-a-nșelat.
Mi-a vândut o sticlă proastă drept un diamant curat;
Cum ți se pare aceasta?" "Zău, așa cum mi-a părut
Întâmplarea de deunăzi cu calul ce ai vândut."

Strigăm și protestăm tare
Când nedreptatea cercăm,
Dar mulți urmăm la-ntâmplare
Fapta ce o defăimăm.

Castorul și alte lighioni

Mai multe lighioane, locuind într-o vale,
Erau des vătămate d-un iute rîu vecin,
Care, ieșind cu zgomot din malurile sale,
Strica vizunii, cuiburi, și traiul lor cel lin.
Ele dar s-adunară
Și mult se consultară,
Ce fel ar putea face,
Și prin care mijloace
Stavilă ar opune
L-acea înecăciune.
„Frați — zise un castor,
Zidar de soiul lui —
Eu asta socotesc,
De mi-eți da ajutor,
Să m-apuc să clădesc
Zid tare de pămînt și apei să-l opui.“
— „Bravo! bine-ai gîndit,
Strigară toți pe loc;
Ești patriot vestit
Și mare dobitoc.“
Castorul încîntat,
Făr-a mai zăbovi,
S-apucă de lucrat,
Dar nu fu ajutat,
Și pre rău izbuti,
Căci rîul furios,
De multe ploi umflat,
Izbi ș-azvîrli jos
Pămîntul înălțat.
Atunci ceilalți fugînd
Pe meșter blestemau
Și toți îl defăimau

Zicînd: „Ce ticălos,
El a pricinuit
Răul ce s-a-ntîmplat,
Pentru că a cercat,
În neroada-i dorință,
Lucru peste putință;
Eu l-am povățuit,
Dar nu m-a ascultat,
Și de aceea noi
Tragem aste nevoi“.

Adeseaori virtutea așa se prețuiește:
Orice nobilă faptă, orice dreaptă-ncercare,
Pentru-al mulțimei bine ș-a țărei apărare,
Mișeii o defaimă, daca nu izbutește.

(„Romînul“, 22 aprilie 1858)

Catîrul ce-și laudă nobilitatea

Catîrul unui părinte
Cu proastele lui cuvinte
    Nobilețea își lăuda,
Zicînd fără încetare
Că de o virtute mare
    Exempluri mumă-sa da,
Că ea a fost la războaie,
Că la cutare bătaie
    Singură a biruit,
Și că l-a ei privire,
Oricare om cu simțire
    De tot rămînea uimit;
De aceea se cuvine
Oamenii să i se-nchine,
    Domnul catîr socotea;
Și uitînd a sa rea stare,
Părinteasca naintare
    La lumină tot scotea.
Dar cum se sfîrși nobilețea?
Cînd îi veni bătrînețea.
    La rîșniță el fu pus,
Unde, prost, în scăpătare,
De tatăl său, măgar mare,
    El aminte și-a adus.

(Ed. 1832)

Catîrul cu clopoței

Deunăzi un văcar de sat
Catîrului i-a atîrnat
Salbă de clopoței,
Numindu-l el îngrijitor
Și înainte mergător
Ciredei de viței.
Însă curînd s-a-ncredințat
Că ș-a făcut mare păcat
Cu bietul dobitoc,
Care, cît s-a simțit
Așa împodobit,
Strigă: „O, ce noroc!
În sfîrșit, iată-mă chemat
La gradul ce am meritat.
Meritul meu recunoscut
De lumea toată e văzut.
Acum de sus am să tratez
Soiul dobitocesc;
Pe nimeni nu mai salutez,
Căci prea mă umilesc.“
Așa zicînd, așa făcu,
Și plin de îngîmfare
El clopoțeii începu
Să-i sune foarte tare;
Așa de tare îi sună,
Cît mintea i să răsturnă;
Și el care june fiind
Trecea de cam smintit,
Acum mai mult îmbătrînind
De tot a-nnebunit.

Cum socotiți și dumneavoastră,
Dar eu gîndesc că-n țara noastră
Se află așa dregător,
Numit chiar ecselență,
Ce cu catîrul sunător
Poate da concurență,
Care să crede om de stat,
Chiar și politic însemnat,
Și care netăgăduit
De clopoței este smintit.

(„Romînul“, 12 februarie 1861.)

Cîinele izgonit

Lupul cu toată prostia
Cîrmuia împărăția;
Și ca un stăpînitor,
Unora le da avere,
Altora, pe o părere,
Le lua chiar starea lor.

Favor, ură schimbătoare,
Izgonire sau chemare
Al domniei era plan.
Cîinele gonit de soartă
S-auzise cum că poartă
Simtimenturi de dușman;

C-ar fi zis, nu știu la cine,
Cum că nu este prea bine
A mînca atîția miei,
Și că dacă le adună
Lîna lor pe orice lună,
Să-i lase măcar cu piei.

Asemenea mari cuvinte,
Pe cum fieșcine simte,
Nu sînt prea de suferit.
Pe loc vrură să-l gonească;
Dar politica domnească
Alte pricini i-a găsit.

A zis că nimic nu știe,
Că nu este bun să ție
Un rang între curtezani;
Că la orice-l rînduiește,
Nici o slujbă nu-mplinește,
Că nu face nici doi bani.

Atunci vulpe, șarpe, broască,
Fără măcar să-l cunoască,
De prostia lui vorbea.
Unul zicea că glas n-are,
Altu că nu este-n stare
O piatră de jos să ia.

Se mira cum de răbdase
Domnul, și nu depărtase
Pe un cîine ticălos,
A căruia toată treaba
E să mănînce degeaba,
Făr-a face vrun folos.

Dar după o lungă vreme,
Sătul în zadar a geme,
Jalbă cîinele a dat,
Zicînd că d-acu-nainte,
Toate îi vor părea sfinte,
Numai să fie iertat.

Adesea nenorocirea
Schimbă gîndul și simțirea:
Pe loc fu și slobozit.
Cinsti, averi nu se mai spune:
Ce zicea el era bune,
Duhul lui era vestit.

Într-o zi neavînd treabă,
Domnul pe ai săi întreabă:
„Voi de cîine ce gîndiți?“
Șerpi, șopîrle, deodată,
Toți răspunseră îndată:
„Înălțime, să trăiți!

Tutulor este plăcută
Cinstea cea cu drept făcută
Astui vrednic dobitoc.
Al lui cap, a lui știință,
Glas, putere, iscusință
Pentru noi sînt un noroc.

De trup este prea puternic,
De slujbi multe este vrednic,
Și în lupte e vestit.“
— „Astea le știam prea bine,
Știam ce i se cuvine,
Dar atunci era gonit.“

(Ed. 1838)

Cîinele și cățelul

„Cît îmi sînt de urîte unele dobitoace,
Cum lupii, urșii, leii și alte cîteva,
Care cred despre sine că prețuiesc ceva!
    De se trag din neam mare,
    Asta e o-ntîmplare:
Și eu poate sînt nobil, dar s-o arăt nu-mi place.
Oamenii spun adesea că-n țări civilizate
    Este egalitate.
Toate iau o schimbare și lumea se cioplește,
Numai pe noi mîndria nu ne mai părăsește.
Cît pentru mine unul, fieștecine știe
    C-o am de bucurie
Cînd toată lighioana, măcar și cea mai proastă,
Cîine sadea îmi zice, iar nu domnia-voastră.“
Așa vorbea deunăzi cu un bou oarecare
Samson, dulău de curte, ce lătra foarte tare.
Cățelu Samurache, ce ședea la o parte
    Ca simplu privitor,
    Auzind vorba lor,
Și că nu au mîndrie, nici capriții deșarte,
    S-apropie îndată
Să-și arate iubirea ce are pentru ei:
„Gîndirea voastră — zise — îmi pare minunată.
Și simtimentul vostru îl cinstesc, frații mei.“
— „Noi, frații tăi? răspunse Samson, plin de mînie.
    Noi, frații tăi, potaie!
    O să-ți dăm o bătaie
    Care s-o pomenești.
Cunoști tu cine sîntem, și ți se cade ție,
Lichea nerușinată, asfel să ne vorbești?“
— „Dar ziceați…“ — Și ce-ți pasă ție? Te-ntreb eu ce ziceam?
    Adevărat vorbeam,

Că nu iubesc mîndria și că uresc pe lei,
Că voi egalitate, dar nu pentru căței."

Acestea între noi adesea o vedem,
Și numai cu cei mari egalitate vrem.

(Ed. 1842)

Cîinele și măgarul

Cu urechea pleoștită, cu coada-ntre picioare,
Cîinele, trist și jalnic, mergea pe o cărare.
După îndestul umblet, iată că-l întîlnește
        Un măgar, și-l oprește:
        „Unde te duci? îi zise,
Ce rău ți s-a-ntîmplat? Știi, parcă te-a plouat,
        Așa stai de mîhnit.“
        — „Dar, sînt nemulțumit.
La împăratul Leu în slujbă m-am aflat:
        Însă purtarea lui,
        De e slobod s-o spui,
M-a silit în sfîrșit să fug, să-l părăsesc,
Acum cat alt stăpîn; bun unde să-l găsesc?“
— „Numai d-atît te plîngi? măgarul îl întrebă;
Stăpînul l-ai găsit, îl vezi, de față stă.
Vino numaidecît la mine să te bagi:
        Eu îți făgăduiesc
        Nu rău să te hrănesc;
Nimic n-o să lucrezi, nici grijă n-o să tragi.“
La propunerea sa, cîinele i-a răspuns:
„Ascultă-mă să-ți spui: e rău a fi supus
La oricare tiran; dar slugă la măgar
E mai umilitor, și încă mai amar.“

(Ed. 1842)

Corbii și barza

Pe o cîmpie
Mare, bogată,
Urmă odată
O bătălie
Aspră, cumplită, neasemănată,
Încît cadavre nenumărate
Zăceau grămadă neîngropate.
Corbii îndată luară știre;
Lacomi de pradă, ei năvăliră,
Și cu grăbire
Aci sosiră.
Și după ce mîncară, și după ce băură
Mult sînge, începură
C-un glas îngrozitor
Să cînte cina lor.

Barza cea simțitoare,
Care pe om iubește
Și-n preajmă-i se nutrește,
Văzîndu-i, de departe
Le strigă: „Cum se poate
Așa nerușinare?
E locul pentru cină? e ora de plăcere,
Pe un pămînt de doliu, în ziua de durere?
Mumele își plîng fiii;
Izvorul bogăției,
Cîmpul, e ruinat,
Iar voi vă îndopați,
Și cîntați!“
— „D-aceasta ne iertați —
Răspunse deodată,

Ceata întunecată —
Omului cît îi place
Poate fi ruinat,
Dar noi suntem în pace
Și mult ne-am îngrășat."

Acei ce de a țărei grea soartă profitară,
Ce de streini în posturi, în ranguri se-nălțară,
Ce prin trădări, basețe, sînt astăzi mari, bogați,
Poate și decorați,
După a mea părere, sînt corbi nerușinați.

Dar aș dori să-mi spuneți, domnilor cititori,
(Căci eu vorbesc d-o țară
De tot imaginară)
La noi să află oare astfel de muritori?
Dacă aveți de oameni idee așa proastă,
Las răspunderea toată asupra dumneavoastră.

(„Concordia", 12 martie 1857)

Cucul

Cucul, pasere proastă, dar plină de mîndrie,
    Socotind c-al său nume
    Este vestit în lume,
Hotărî să mai facă vreo călătorie,
Ca s-adune respecturi, și însuși să privească
Cu ce chip îl slăvește nația păserească.
Plecă: dar abia merse pînă-n vecinătate,
Și găsi felurimi de păsări adunate,
    Care din întîmplare
    Se-ntrecea la cîntare.
Stătu să le asculte: toate pe rînd cîntară,
Care prost, care bine, talentul și-arătară.
Iar bietei coțofene îi cerură iertare
    Că nu-i dau ascultare:
Îi ziseră: „Taci, soro, te roagă obștea noastră:
Despre cîntec, ne iartă, ești ca un cuc de proastă“.
Asfel păți și cioara; în rîs ea fu luată,
Și cu un cuc nemernic de toate comparată.
De asemenea cinste cucul supărat foarte,
        Se duse mai departe;
        Dar oriunde mergea,
        Nimic alt n-auzea.
        În sfîrșit obosit,
        Și desnădăjduit,
        La cuibul său veni,
        Făr-a se mai opri.
        Puii cît îl zăriră
        Pe loc îl ocoliră;
        Apoi îl întrebară:
        „Ce mai veste p-afară?“
„Urîtă — le răspunse — și vrednică de jale:
Am umblat multe locuri, dar nu m-am mulțumit.

Toate îmi par schimbate și toate merg la vale,
Păsările sînt bete și lumea-a nebunit.“

Tot omul despre sine lesne se amăgește.
Nimenea nu își este aspru judecător,
Dar judecata obștii e o învățătură.
Mulți ce se cred pe sine un ce rar în natură
Mai lesne zic că lumea nu știe ce vorbește,
Decît să va să-și simță nimicnicia lor.

(Ed. 1842)

Dervișul și fata

Se povestește cum că odată
Un derviș pustnic, om cuvios,
S-amorezase, văzând o fată
Cu trup subțire, cu chip frumos.
Dintr-una-ntr-alta vorba aduse
Și în stil neted patima-și spuse,
Zicând: „Ascultă, eu te iubesc,
Și pentru tine mult pătimesc”.
Stilul acesta, adevărat,
Nu mi se pare prea minunat;
Dar pentru-un pustnic trăit departe
De ale lumii valuri deșarte,
Putem să zicem că nu e prost.
Fata răspunse: „Poate-aș fi fost
Destul de bună ca să te crez,
Dar aste haine bisericești
Nici n-au a face cu ce-mi vorbești;
Ș-apoi de barbă mă-nfiorez”.
Pustnicul nostru pe loc se duse,
Își rase barba, se pieptănă,
Nemțește bine se îmbrăcă,
Ș-o pălărie în cap își puse.
Veni la fată: „Cum ți se pare?
O-ntrebă. Spune-mi, mai te-ndoiești?
Vezi ce putere amorul are?
Mi-am lăsat legea; alt mai voiești?”
„Nu voi nimica, atunci ea zise;
Credincios mie cum o să-mi fii,
Când jurăminte în ceruri scrise
Și a ta lege nu poți s-o ții?”

Fata avea dreptate de nu vrea să-l asculte.
Cine-a făcut o crimă poate face mai multe.

Dreptatea leului

Leul, de multă vreme, rîdicase oștire,
Să se bată cu riga ce se numea Pardos;
Căci era între dînșii o veche prigonire,
Și gîlcevire mare, pentru un mic folos.
Vrea, adică, să știe
Cui mai mult se cuvine
Să ție pentru sine
Un petec de cîmpie
Și un colț de pădure, de tot nensemnător,
Ce despărțea ținutul și staturile lor
Acum sînge mult curse, și multe luni trecură,
Făr-a se putea ști
Cine va birui.
Elefantul năsos,
Și bivolul pieptos,
Cu lupul coadă-lungă
Multe izbînzi făcură.
Fieșcare tulpină era plină de sînge.
Ici se vedea un taur jumătate mîncat;
Lîngă el un tovarăș ce zbiară și îl plînge;
Colo, un porc sălbatec fără două picioare;
Și mai la vale, vulpea se tăvălește, moare,
Oftînd după curcanii ce încă i-au scăpat!
Iar mai vrednic de jale era viteazul urs,
De două coarne groase în inimă pătruns.
Leul, văzînd că lupta nu se mai isprăvește,
Trimise la maimuță, vestită vrăjitoare,
Ce spun că știa multe, și că proorocea
Întîmplările toate, după ce se trecea;
Trimise, zic, la dînsa să-i facă întrebare,
Cum poate să ajungă sfîrșitul ce dorește.
Ea se puse pe gînduri, tuși, apoi răspunse,

Rozînd cu mulțumire darurile aduse:
„Ca să poată-mpăratu lesne să biruiască,
Trebuie să jertfească
Pe acel ce în oaste e decît toți mai tare,
Mai vestit în războaie, mai vrednic și mai mare.“
Auzind astea leul strînse a sa oștire:
„Lighioanelor! zise, viu să vă dau de știre
Că astăzi din noi unul trebuie să murim:
Așa va proorocul. Rămîne-acum să știm
Cine este mai tare.
Cît pentru mine unul, cum vreți… dar mi se pare
Că nu prea sînt puternic, căci pătimesc de tuse.“
Vulpea era aproape: „Ce-are a face! răspunse,
Înălțimea ta ești
Oricît de slab poftești.“
— „Dar și puterea noastră
E îndestul de proastă“,
Strigară tigrii, urșii, și cu un cuvînt toate
Lighioanele-acelea ce erau mai colțate.
„Nu rămîne-ndoială“, le răspunse-mpăratul.
Iepurile, sărmanu — crez că-l trăgea păcatul,
Sau păcate mai multe
De moșii lui făcute —
Veni să-și dea părerea. Dar toți, cît îl zăriră,
Asupră-i năvăliră.
„Ia vedeți-l! strigară. Cu bună-ncredințare
El este cel mai tare!
S-ascundea urecheatul, și nu-i plăcea să moară
Ca să ne facă nouă biruința ușoară!
Pe el, copii! Luați-l: el are să-mplinească
Ce ne-a zis proorocul din porunca cerească!“
Cîinii atunci săriră
Și-n grab ți-l jupuiră.
Se află vreo țară, unde l-așa-ntîmplare
Să se jertfească leul? Nici una, mi se pare.
Nu știu cum se urmează, nu pricep cum se poate,

Dar văz că cei puternici oriunde au dreptate.
(Ed. 1842)

Elefantul

În vremea de demult, dobitoacele toate,
De împăratul Leu sătule, dezgustate,
Își aleseră lor
Un alt stăpînitor,
Pe domnul Elefant, cu nasul învîrtit,
Puternic îndestul, dar însă necioplit,
Și de cap tare, gros, cît vreți să socotiți.
Însă ca să puteți să vi-l închipuiți,
Mă grăbesc să vă spui
O judecată-a lui.
Noul stăpînitor,
Cît s-a orînduit,
Puse-n slujbă pe boi,
Iar lupu mîncător
Se făcu favorit
Și ministru la oi.
Vă las să judecați,
Cîți miei fură mîncați,
Și cîte oi slutite
De fiarele cumplite!
În zadar fac strigare
Oile-mpovărate,
Chip nu e de scăpare,
Și plîngeri necurmate
Ce vin de pe la turme
Răul nu pot să-l curme.
Lupul dar își urmează
A sa nelegiuire,
Căci de ce se lucrează
Craiul n-are de știre;
Ba cîte lupul spune
Le ia toate de bune.

A! cînd o să ne vie
O zi de bucurie,
Zi foarte așteptată
Și scumpă în nevoi,
Ca să vedem odată
Pe lupi mîncați de oi?
„O! asta nu se poate“,
Zic unii-alți în lume.
Domnii mei, se pot toate,
Deși le spui drept glume.
Apoi, știți dumneavoastră
Că oaia este proastă,
Și că nădejduiește
Aceea ce dorește.
Eu cu încredințare
Am auzit odată,
La o turmă cam mare,
O vorb-așa ciudată.
Dar cum poci ști ce spune
Oile între ele?
Pentru astă minune
Am cuvintele mele.

Acum, să venim iar la vorba începută:
Văzînd bietele oi că toate o să piară,
După lungi chibzuiri s-aleseră o sută
Și merseră la crai izbăvire să ceară.
Craiul sta ocolit d-o număroasă curte:
Cerbii cu coarne lungi, urșii cu coade scurte
Alcătuia un ștab vrednic a fi privit.
Un berbece-nvățat, ce știa să citească,
Se-nfățișă smerit și-ncepu să vorbească:
„Ne rugăm să ne-ascultați, craiule strălucit!
Și să întorci spre noi mila măriei-tale.
Starea-n care ne-aflăm e vrednică de jale,

Pentru că domnu lup, ministru ce ne-ai dat,
În loc a ne păzi, de tot ne-a-mpuținat.“

Domnul lup, întrebat,
Răspunse cu glas mare:
„Stăpîne luminat!
Nici un cuvînt nu are:
Cînd le-am năpăstuit?
Cînd am scos biruri grele?
Eu iau obicinuit
De oaie cîte-o piele.
Dar prostimea ciudată
Așa e învățată,
Și făr-a ști ce cere
Va nencetat să zbiere.“

Mărețul elefant, după ce se gîndește,
Dă de trei ori din cap și lupului vorbește:
„Ascultă — zice — și ia aminte
La ale noastre crăiești cuvinte.
Cît pentr-o piele, treacă și meargă,
Fiindcă singur spui c-ai dreptate.
Dar pentru c-astăzi oaia aleargă
La mila noastră, care mult poate,
O iert; de dajdii fie scutită;
Ale ei plîngeri voi să le-ascult;
Și decît pielea obicinuită
Să nu poți cere un păr mai mult.“

(Ed. 1842)

Iepurele, ogarul și copoiul

Calitățile noastre cele mai lăudate
Ne sînt ades în lume drept crime reproșate;
Aceasta se întîmplă de cîte ori prin ele
   Oprim executarea intențiilor rele.
      Iepurele odată
      Fu tras la judecată
   De un ogar. În tufe atuncea prezida
   Copoiul, și sentințe fără apel el da.
   Ogarul către el așa se adresă
      Și-n limba lui strigă:
„O, tu ce prezidezi senatul cel cîinesc,
Te rog să mă asculți: eu viu să jeluiesc
      De acest ticălos,
      Ce sufletul mi-a scos.
Căci vrînd a-l întîlni, pe deal sau pe cîmpii,
El fuge parc-ar fi gonit de vijelii;
      Ș-apoi n-aleargă drept,
      Cu el să poți da piept,
      Ci merge tot cotiș
      Și sare curmeziș;
C-un cuvînt, n-are pas, nici umblet creștinesc.
      Dar ce să mai vorbesc,
Cînd chiar măria-ta, d-o fi cum am aflat,
Ai fost adeseaori de dînsul înșelat?“
„Destul — lătră atunci copoiul cafeniu —
Pe el nici îl ascult, purtările-i le știu,
   Orice pentru el crez, și iată-l osîndit
      Să fie jupuit.
   Carnea va rămînea pentru judecător,
   Iar labele vor fi pentru jeluitor.“

(„Romînia literară“, 16 aprilie 1855)

Lebăda și puii corbului

Lebăda odată-aflase
(Însă cum se întâmplase,
Nu pot să vă dau cuvânt)
Cum că într-un colț de lume,
Într-un loc cu mare nume,
Și pe un frumos pământ,

Niște păsări osândite,
Corbi de câțiva ani numite,
În primejdie trăiesc.
Lebedele au din fire
O ciudată presimțire,
Care este dar ceresc.

Așa, să le izbăvească,
Cu o râvnă părintească,
Ea plecă până în zori.
Ajungând într-o livede,
În culcuș de vulpe vede
Pui de corb nezburători,

Care într-o vizuină
Petrecea ca în grădină,
De-a lor soartă mulțumiți.
Pasărea cea albă-ndată
Către dânșii se arată,
Zice: "Puilor iubiți!

Soarta voastră e de milă:
Spuneți cum pe voi în silă
Aici vulpea v-a adus?"
Corbuleții în mirare
Răspund iute, râzând tare:
"Noi de voie ne-am supus.

Vulpe ce e, nu știm spune,
Decât că năravuri bune
Acea damă arăta:
Că avea coadă pe spate,
C-al ei păr în galben bate
Și că ochi lucioși purta.

Ea când ne-a luat de-acasă,
Ne-a spus că la a sa masă
Are feluri de mâncări,
Că e prinț de dobitoace,
Că pe noi va a ne face
Să ajungem la mari stări.

Ne-a mai spus că ne e rudă,
Că din vârsta cea mai crudă
Neamul nostru l-a iubit.
Ea, ca și al nostru tată,
Că ne tragem ne arată
Din vultůrul cel slăvit.

Și adesea ne vorbește
Că din suflet se silește
A ne da slava dintâi."
Lebăda strigă cu jale:
Sunteți pe a morții cale,
O, voi ai corbului fii!

Dar al vostru sec părinte
Cum nu și-a adus aminte
Ceea ce i s-a-ntâmplat,
Când își părăsi locașul
Și din gură lăsă cașul,
Iar de vulpe înșelat?"

Puii nebăgând-o-n seamă:
"Cale bună,-i zic, madamă,
Noi nu știm ce ne vorbești.
Și prin astfel de cuvinte,
Să ne scoți acum din minte
Cam degeaba te silești."

"Eu mă duc, lebăda zise,
Însă vouă vă sunt scrise
Multe rele să răbdați;
Căci prostia-vă cea mare,
Ca ș-a penii-ntunecare,
Nu se poate s-o spălați."

Lișeța, rața și gîsca

Spun că-n vara trecută o lișeță ș-o rață,
Ai lebedei de baltă consilieri privați,
Supt președința gîștei s-au strîns de dimineață
Pe lac la Cișmegiu; acolo invitați
Erau din înalt ordin a hotărî în sfat
    O pricină de stat,
Adică prin dezbateri adînc să chibzuiască
Pentru un pește mare, cu ce sos să-l gătească.
    Căci lebăda gîtoasă
    Voia să dea o masă;
Mare le fu gîlceava și lungă convorbirea:
Prezidentul le zise: „Fraților senatori!
    Să lăsăm chibzuirea,
Pricina, cum să vede, e foarte delicată,
Și dup-a mea părere trebuie amînată:
    Veniți mîine în zori.“
Propunerea aceasta cu toți o aplaudară
    Și pentru-ntîia oară
    Pe gîscă lăudară
Pentru a ei ideie, apoi se risipiră
Și a doua zi iară l-același loc veniră.
Pîn-a doua zi însă știți ce s-a întîmplat?
Fiind vară și soare și o căldură mare,
    Peștele s-a stricat
    Și racii l-a mîncat.

Cuvintele-aci scrise să nu vă pară glume;
Consiliuri d-acestea vedem destule-n lume,
    Și la noi mai ales
    Se-ntîmplă foarte des.

(„Reforma“, 18 octombrie 1862)

Lupul moralist

V-am spus, cum și se pare, de nu îți fi uitat,
Că lupul se-ntîmplase s-ajungă împărat.
Dar fiindcă v-am spus-o, voi încă să vă spui
Ceea ce s-a urmat subt stăpînirea lui.
   Auzind împăratul că-n staturile sale
Fac năpăstuiri multe păroșii dregători,
Că pravila stă-n gheare, că nu e deal sau vale
Unde să nu vezi jertfe mai mulți prigonitori,
Porunci să se strîngă obșteasca adunare,
        Lîngă un copaci mare;
Căci vrea pe unii-alții să îi cam dojenească,
        Și-n puține cuvinte,
        Să le-aducă aminte
        Datoriile lor.
Toți se înfățișară: și-nălțimea lupească
        Începu să vorbească
        C-un glas dojenitor:
„Domnilor de tot felu! Bune sînt astea toate?
Datoriile slujbei astfel le împliniți?
Nu aveți nici sfială, nici frică de păcate,
Să faceți nedreptate și să năpăstuiți?
Toate slujbele voastre țara vi le plătește;
        Încă, pe la soroace,
        Cîte un dar vă face.
        Dar reaua nărăvire,
        Ce o aveți din fire,
        Nu se tămăduiește.
        Vedeți cu ce morți grele
        Se isprăvesc din lume
        Și cum lasă rău nume
        Acei care fac rele.
Gîndiți-vă că poate veți da cuvînt odată.

La-nalta judecată.
Gîndiți-vă la suflet, și luați de la mine
Pildă a face bine.“
Ast cuvînt minunat,
Pe care domnul lup auz că l-a-nvățat,
Trecînd pe lîngă sat.
La ziua unui sfînt, cînd preotul citea
Și propoveduia,
Pe mulți din dregători, să plîngă i-a-ndemnat.
„E! ce ați hotărît, jupîni amploiați?
Oare-o să vă-ndreptați?“
Îi întrebă atunci înălțimea-mblănită,
Ce purta o manta de oaie jupuită.
„Spuneți, o să schimbați purtarea-vă cea proastă?“
— „Să trăiți la mulți ani, dobitocia-voastră,
Răspunse un vulpoi, în slujbe lăudat;
Ne poate fi iertat,
Să vă-ntrebăm smerit, de vreți a ne-arăta,
De unde-ați cumpărat postavul de manta?“

Cînd mantaua domnească este de piei de oaie,
Atunci judecătorii fiți siguri că despoaie.

(Ed. 1842)

Mielul murind

Fiu al unui berbece care de mult murise,
Un miel se bolnăvise,
Mușcînd din întîmplare
O-nveninată floare
Sau iarbă, nu să știe;
Destul că a lui moarte
Nu mai era departe.
Acum el își făcuse datoriile toate
Cîte și le fac mieii în ceasul cel cumplit.
Mumă-sa cu durere
Începuse să zbiere;
Îl săruta, sîrmana, plîngînd necontenit,
Și-i zicea: „Ce mi-e bună viața fără tine?
Cui mă lași, fătul meu?
Spune tată-tău, dragă, că viu curînd și eu,
Căci pe această lume nu mai aștept vrun bine!“
„Dar ce să-i răspunz, mamă — întrebă micul miel —
De-mi va face-ntrebare
Despre a turmei stare?
Tu știi bine că el
Iubea mult să vorbească
De dulăii din turmă și de ceata lupească.“
— „Spune-i că turma toată zace de rea gălbează;
Că are șapte doctori ce prea rău o tratează.
Mai spune-i că ciobanul a pus pe un nepot,
Ce tată-tău-l cunoaște, îngrijitor la turme,
Ca să stîrpească-abuzul și relele să curme;
Atîta spune-i numai și-nțelege el tot.“

După acei din preajmă care îi ocolesc,
Poți judeca prea lesne pe cei ce cîrmuiesc.

(„Romînul“, 17 februarie 1861)

Mierla și bufnița

Într-o pădure deasă, de cetăți depărtată,
Mierla se-ntîlni seara cu bufnița umflată.
„Prietenă — îi zise — ți-aș face o-ntrebare,
Daca a mea-ndrăzneală n-aduce supărare.
Spune-mi, mă rog, lumina de ce nu-ți e plăcută,
De ce stai toată ziua ascunsă, nevăzută?
Nu cunoști, cum se vede, razele dimineței,
Dulceața primăverei, plăcerile vieței.
Poate ești rușinoasă, și crezi că nu cînți bine:
Dar eu și alte păsări mai vrednici decît mine
Îți vom da-nvățătură, și vom pune silință
Să-ți mai supțiem glasul cît va fi prin putință.
Vino mîine la mine să mergem la plimbare,
Ca să faci cunoștință cu o privighitoare.“
Bufnița îi răspunse: „Îți mulțumesc, iubită,
Eu cu soarele vostru nu sînt obicinuită;
Îmi supără vederea. Lumea o să mă vază,
Însă, cînd m-oi deprinde cu a luminei rază.“
Mulți zic că neamul nostru nu este încă-n stare,
Ca altele, să facă cercări de-naintare,
Că-nvățătur-adîncă, idei, filosofie
Sînt prea vătămătoare l-a lui copilărie,
Declamația-aceasta, pompoasă, îngîmfată,
De vreți, poate să fie despoților iertată:
Numai lor le e bună a unui neam orbire,
Căci nu-l lasă să-și vază a sa nenorocire:
Dar în gura acelor ce-o zic pe dinafară,
Sau e o nerozie, sau este o ocară.
Noi le-am putea răspunde puținele cuvinte
Bufniței adresate de mierla cea cuminte:
„Ai vorbit de minune! Dar ia spune-mi, vecină,
Daca măcar cercare tu nu faci vreodată

Să scoți cel puțin capu din noaptea-ntunecată,
Apoi cum t-ei deprinde cu soare, cu lumină?“

(Ed. 1842)

Nebunia și amorul

În niște fabule un poet scrie
Că Nebunia și pruncu-Amor
Se jucau singuri pe o câmpie,
În primăvara vieții lor.
Știți că copiii cu înlesnire

Găsesc sujeturi de neunire;
Ei dar odată se gâlceviră
Pentru o floare ce întâlniră.
Striga Amorul în gura mare;

Cealaltă, însă, minut cumplit!
Îl izbi-ndată atât de tare,
Cât de lumină ea l-a lipsit.
Adânc copilul simți durere,
Rămânând astfel fără vedere.
Trista lui mumă jalbă pornește

L-al său părinte, stăpân ceresc:
Va răzbunare, se tânguiește;
Cu ea toți zeii compătimesc.
Mars și Apolon, mai c-osebire,
Arată mumei a lor mâhnire.
S-adună sfatul cel fără moarte

Și hotărâră în obștea lor
Ca Nebunia în veci să poarte,
Să cârmuiască pe orbu-Amor.
Această dreaptă, grea osândire.

Din ziua aceea luă-mplinire;
Din ziua aceea sunt împreună,
Și Nebunia-l ține de mână.

Oglindele

Am citit altădată, nu mai știu în ce carte,
Că într-o țară mare, de aici nu departe,
Plăcuta frumusețe trecea de urîciune:
Cîți se-ntîmpla s-o aibă se socotea slutiți;
        Iar frumoși de minune
Se socotea aceia ce era mai pociți.
Oglinzi ca să se vază nu se afla în țară,
Și era poprit lucru să s-aducă d-afară.
        Așa fieștecine
        Socotea despre sine
        Ceea ce auzea,
Căci chiar undele gîrlei ce curgea prin cetate
Era atît de negre ș-atît de-ntunecate,
Încît nu putea omul nici umbra a-și vedea.
Dar după multe zile și vreme-ndelungată,
O corabie mare, cu oglinzi încărcată,
Trecînd pe lîngă țara de care vă vorbesc,
O apucă furtuna, o furtună cumplită,
Sau ca să zic mai bine, furtună norocită,
Pricină de prefaceri, de un folos obștesc;
Și pentru-al obștei bine, o pagubă oricare
        Nu mi se pare mare,
Mai vîrtos cînd acesta nu s-atinge de mine.
Împinsă de talazuri, corabia slăbită
Se sfărîmă, dar marfă puțină s-a-necat;
Oglindele mai toate le scoase la uscat.
        Locuitorii țării,
Cîți se afla atuncea pe țărmurile mării,
        Cu toții alergară,
        Și-n grab le adunară.
Se priviră în ele, și coprinși de mirare
Văzură adevărul, mulți însă cu-ntristare.

Dar aflînd dregătorii minunea întîmplată,
        Poruncică îndată
A se sparge cu pietre ș-a se desființa
Oglindele acelea oriunde s-ar afla.
Multe se sfărîmară, dar ascunseră multe
Acei care porunca nu vrură s-o asculte.
Și din vremea aceea toți oamenii frumoși
Arăt cîte-o oglindă acelor urîcioși.

(Ed. 1842)

Papagalul și celelalte păsări

Lăsând a sa colivie,
În pădure vru să vie
Papagalu-a se plimba;
Și îndată ce ajunse
Să judece el se puse
Păsările ce cânta.
Că deloc nu suie bine,
Că glasul ei prea lung ține,
Filomelei tot zicea.
Și așa pe orișicare
Pasăre mică sau mare
El să tacă le făcea.
Dar odată supărate,
Păsările adunate,
Împotriva lui strigând,
Merseră ca să vorbească
Cu dânsul, și să-l silească
Să cânte ceva, zicând:
"Cântă dar tu, împărate;
Fă această bunătate,
Un exemplu să ne dai:
Căci din a ta șuierare,
Socotim cu-ncredințare
Că prea minunat glas ai."
El atunci stă la-ndoială,
Și prea cu multă sfială
Le răspunde c-un cuvânt:
"Domnilor! eu râz prea bine
De-alții; iar cât pentru mine,
Deloc cântăreț nu sânt."

Pisica sălbatică și tigrul

Un cotoi sau pisică,
        Din două nu știu care,
        Nici mare, nici prea mică,
        Dar foarte mîncătoare,
Și din soiul acela ce-n păduri locuiește
        Și pe copaci trăiește,
        Văzu un tigru mare
        Trecînd pe o cărare.
De sus de pe ghindaru unde era urcată,
        Pisica socoti
        Că poate a-l îngrozi;
Și făr-a pierde vreme se adresă îndată
        La tigru ce trecea,
        Fără a o vedea:
„Ia stăi, mă rog, puțin, jupîne de pe jos,
        Care te socotești
        Că nu știu cine ești;
Mîndria ce arăți cu noi e de prisos:
Știi din ce neam mă trag și că strămoșii mei
        Sînt fii de dumnezei?
Nemuritorii toți, din cer cînd au fugit,
Subt nume de pisici în lume au trăit.
Preoții egipteni în templuri îi slăvesc,
Și niște tigri mici cu noi se potrivesc!“
— „Dacă strămoșii tăi cu tine semăna,
Negreșit era proști cîți lor se închina,
Răspunse tigru meu; iar daca au avut
        Vrun merit cunoscut,
        Ceva dumnezeiesc,
        Atunci eu te căiesc,
Și pentru starea ta de milă sînt pătruns,
Căci d-or fi cîte spui, zău, prea rău ai ajuns.“

Deși mulți au zis-o, eu tot o mai zic:
Slava strămoșească pe strămoși cinstește;
În zadar nepotul cu ea se fălește,
Cînd e, cum se-ntîmplă, un om de nimic.

(Ed. 1842)

Porcul liberat

Cînd s-au liberat țiganii, în anul de la Hristos
O mie și ... nu știu cîte, unul din ei, omenos,
Vru și el să libereze pe un porc ce el avea,
Și în jug de multă vreme lîngă șatră îl ținea.
Îl chemă dar și îi zise : —„Porcule, purcelul meu,
Cunosc însumi, din cercare, jugul cît este de greu.
De aceea te fac liber ; d-acum poți viețui
Oricum ți-o plăcea, și hrana singur a ți-o dobîndi.“
—„Să trăiești ! însă stăpîne, în grădini poci eu intra,
Pepeni, dovlecei și verze fără grijă a mînca ?“
—„Ba nu, astea sînt oprite.“ —„Așadar îți mulțumesc,
Cu un sfert de libertate, drept să spui, nu mă-nvoiesc.
Ba crez chiar că e rușine, cînd toți porcii au trăit
La coșare în robie, să ies eu mai osebit,
Să-mi ridic mai pe sus botul și de treapta lor să fug,
Ș-apoi ce ar zice boii văzîndu-mă fără jug ?“

Unii-nțeleg libertatea ca porcul cel țigănesc ;
Alții, deprinși cu robia, de ea greu se despărțesc.

„Rumânul“ 14 / 27 Decembrie 1857
„Meditații, elegii, epistole, satire și fabule“, 1863

Privighetoarea în colivie

O cântăreață privighetoare,
De mică prinsă, stă la închisoare,
Și colivia i-era locaș.
Vreme la mijloc multă trecuse,
Dar ea să uite tot nu putuse
De unde-a luat-o omul vrăjmaș.

Nencetat tristă gândea cu jale
L-a tinereții veselă vale,
L-acele crânguri, l-acel izvor,
Unde l-a nopții lină tăcere
Ea a vieții cânta plăcere,
Razele zilei, dulcele-amor.

La câte păsări sunt zburătoare,
Sloboda viață e lucru mare;
Natura este patria lor.
Așa și mica pasărea noastră,
Care de minte era cam proastă,
Căta mijloace să scape-n zbor.

Astă dorință e lăudată,
Când e-ntărită pe judecată
Și când folosul e prevăzut;
Dar ea uitase că mai-nainte
O-nștiințase un pui cuminte
Că vrând să zboare mulți au căzut.

Ea n-avea aripi. Fără mijloace,
O păsărică ce poate face,
Decât supusă soartei a fi,
Sau să aștepte până să-i crească
Smulsele aripi, și să găsească
Noi miloace de a fugi?

Astfel pe dânsa o sfătuiește
O rândunică ce o iubește
Și care gândul ei îl știa.
Exemple multe des îi tot spune
Și îi arată cu dovezi bune
C-acum să scape nu va putea.

Dar tinerețea neînțeleaptă
Poveți n-ascultă, vremi nu așteaptă;
Toate-nainte-i jucării sânt.
Printre zăbrele ea se strecoară,
Puțin se-nalță, de-o palmă zboară,
Și cade-ndată jos pe pământ.

Privighitoarea și măgarul

Nenorocita privighitoare
Cînta-n pădure a ei durere,
Natura-ntreagă da ascultare,
Tot împrejuru-i era tăcere.

Alții în locu-mi ar descri poate
Acele tonuri neimitate,
Glasul acela-nmlădiitor,
Ce c-o-ntorsură lină, ușoară,
Treptat se urcă și se coboară,
Plin de simțire, plin de amor.

Eu vă spui numai că despărțirea
Și suvenire pline de jale,
Că nedreptatea, nelegiuirea
Era sujetul cîntării sale.

Un măgar mare ce-o ascultase,
Și ca un aspru judecător
Capul pleoștise, sau rîdicase
Cîte-o ureche,-n semn de favor,

Ieși-nainte să-i dea povață,
Și c-o neroadă încredințare:
„Am fost — îi zise — aci de față,
Dar, zău, nu-mi place a ta cîntare.

Cu toate-acestea, am nădejdi bune,
De nu îți pare lucru prea greu,
La niște reguli a te supune,
Luînd de pildă cîntecul meu.“

Atunci începe cu bucurie
Un cîntec jalnic și necioplit,
Încît de aspra lui armonie
Toată pădurea s-a îngrozit.

Privighitoarea, fără sfială,
Zise: „Povața e în zadar;
Căci d-aș urma-o, nu e-ndoială
Că eu în locu-ți n-aș fi măgar“.

(Ed. 1838)

Privighitoarea și păunul

Filomela drăgăstoasă
Văzînd vremea cea frumoasă,
Zile dulci de fericiri,
Povestea cu întristare
La eho răscîntătoare
Tristele-i nenorociri.
Atunci însă deodată
Un păun i se arată
(Domn era într-acel loc).
Veni plin de supărare;
Mînios și c-un ton mare
Astfel îi vorbi pe loc:
„Nu vezi că nu-ți șade bine,
Că nici nu ți se cuvine,
Cu acel cioc urîcios,
Cu a ochilor grosime,
Cu a penii-ntunecime
Să cînți în ast crîng frumos?
Frumusețea cu dreptate
Cît va vrea a cînta poate,
Pe ea cîntece n-o stric:
Dar tu cum n-ai stîmpărare?
Eu sînt frumos de mirare,
Și tot nu vorbesc nimic.“
Filomela îi răspunde:
„Iartă-mă, nu poci ascunde,
Frumoasă de loc nu sînt;
Și de cînt cîteodată
În pădurea adîncată,
Soarta mea este de cînt.
Tu însă, ce cu mîndrie
Astfel îmi poruncești mie

Și atîta zgomot faci,
Tu nu cînți, căci n-ai putere,
Și singura-ți mîngîiere
Este căci gîndești că placi.
Trupul tău frumos s-arată,
Și cu coada-ți lăudată
Poate mult să strălucești:
Dar amorul vederi n-are;
La auz s-aduci mirare,
Asta vezi să dobîndești.“

(Ed. 1832)

Șarlatanul și bolnavul

La un neguțător mare
Cărui vederea-i slăbise
Fără nici o invitare
Un doctor vestit venise.
Cînd zic vestit, se-nțelege că nimeni nu-l cunoștea,
Însă avea atestate
Numai în aur legate,
Diplome ce-n academii luase, cum el zicea,
Prin țări care niciodată
Nu au figurat pe hartă,
Dar care cu bună seamă el nici le-ar fi părăsit,
D-ar fi mai avut acolo vrun bolnav de lecuit.
Bunul pătimaș îl crede,
Doctorul vreme nu pierde,
Ci-l unge c-o alifie, apoi la ochi l-a legat,
Apoi după ce îi spune din partea lui Ipocrat
Că are să șază astfel o săptămînă deplin
Întinde mîna… pe masă era un frumos rubin,
Inel de formă antică, vechi suvenir părintesc;
Doctorul îl ia, se duce, și ca să vă povestesc
Mai pe scurt, el vine iară a duoua ș-a treia zi,
Și nencetat, totdauna, la orice vizită nuouă,
Luă cîte unul-duouă
Din lucrurile mai scumpe cîte în casă găsi.
Cînd se-mplini săptămîna, pe bolnav îl deslegă:
„Uite-te, cum ți se pare, și cum vezi?“ îl întrebă.
„Cum văz? răspunse bolnavul, împrejurul său privind,
Și din averile sale nimica nemaizărind.
Cum văz? nu știu, frate, atît numai poci să zic
Că din ce vedeam odată acum nu mai văz nimic.“

Cunosc patrioți politici, care-așa exploatez
Simplitatea populară, și ei singuri profitez.

(„Colecțiune de nuvele, poezii și altele“, Buc., 1855)

Șoarecele și pisica

Un șoarece de neam, și anume Raton,
Ce fusese crescut su’ pat la pension,
Și care în sfîrșit, după un nobil plan,
Petrecea retirat într-un vechi parmazan,
Întîlni într-o zi pe chir Pisicovici,
Cotoi care avea bun nume-ntre pisici.
Cum că domnul Raton îndată s-a gătit
Se o ia la picior, nu e de îndoit.
Dar smeritul cotoi, cu ochii în pămînt,
Cu capu-ntre urechi, cu un aer de sfînt,
Începu a striga: „De ce fugi, domnul meu?
Nu cumva îți fac rău? Nu cumva te gonesc?
Binele șoricesc cît de mult îl doresc
Și cît îmi ești de scump, o știe Dumnezeu!
Cunosc ce răutăți v-au făcut frații mei,
Și că aveți cuvînt să vă plîngeți de ei;
Dar eu nu sînt cum crezi; căci chiar asupra lor
Veneam să vă slujesc, de vreți un ajutor.
Eu carne nu mănînc; ba încă socotesc,
De va vrea Dumnezeu, să mă călugăresc.“
La ast frumos cuvînt, Raton înduplecat,
Văzînd că Dumnezeu de martur e luat,
Își ceru iertăciuni și-l pofti a veni
Cu neamul șoricesc a se-mprieteni,
Îl duse pe la toți, și îl înfățișă
Ca un prieten bun ce norocul le dă.
Să fi văzut la ei jocuri și veselii!
Căci șoarecii cred mult la fisionomii,
Ș-a acestui străin atîta de cinstit
Nu le înfățișa nimic de bănuit.
Dar într-o zi, cînd toți îi deteră un bal,
După ce refuză și limbi, și cașcaval,

Zicînd că e în post și nu poate mînca,
Pe prietenii săi ceru a-mbrățișa.
Ce fel de-mbrățișări! Ce fel de sărutat!
        Pe cîți gura punea,
        Îndată îi jertfea;
Încît abia doi-trei cu fuga au scăpat.

        Cotoiul cel smerit
        E omul ipocrit.

(Ed. 1838)

Toporul și pădurea

Minuni în vremea noastră nu văz a se mai face,
Dar că vorbea odată lemne și dobitoace
Nu rămîne-ndoială; pentru că de n-ar fi,
        Nici nu s-ar povesti.
Și caii lui Ahil, care proorocea,
Negreșit că au fost, de vreme ce-l trăgea.
Întîmplarea ce știu și voi s-o povestesc
Mi-a spus-o un bătrîn pe care îl cinstesc
        Și care îmi zicea
        Că și el o știa
        De la strămoșii lui,
Care strămoși ai lui zicea și ei c-o știu
De la un alt strămoș, ce nu mai este viu
Și p-ai cărui strămoși, zău, nu poci să vi-i spui.
   Într-o pădure veche, în ce loc nu ne pasă,
Un țăran se dusese să-și ia lemne de casă.
Trebuie să știți, însă, și poci să dau dovadă,
Că pe vremea aceea toporul n-avea coadă.
Astfel se încep toate: vremea desăvîrșaște
Orice inventă omul și orice duhul naște.
Așa țăranul nostru, numai cu fieru-n mînă,
Începu să slutească pădurea cea bătrînă.
Tufani, palteni, ghindarii se îngroziră foarte:
„Tristă veste, prieteni, să ne gătim de moarte —
Începură să zică — toporul e aproape!“
— „E vreunul d-ai noștri cu ei să le ajute?“
Zise un stejar mare, ce avea ani trei sute
Și care era singur ceva mai la o parte.
— „Nu“. — „Așa fiți în pace: astă dată-avem parte;
Toporul și țăranul alt n-o să izbutească,
        Decît să ostenească.“
        Stejaru-avu dreptate:

După multă silință, cercări îndelungate,
Dînd în dreapta și-n stînga, cu puțină sporire,
Țăranul se întoarse fără de izbutire.
Dar cînd avu toporul o coadă de lemn tare,
Puteți judeca singuri ce tristă întîmplare.

Istoria aceasta, d-o fi adevărată,
        Îmi pare că arată
        Că în fieșce țară
Cele mai multe rele nu vin de pe afară,
Nu le aduc streinii, ci ni le face toate
Un pămîntean d-ai noștri, o rudă sau un frate.

(Ed. 1842)

Uliul și găinile

Ion prinse un uliu și, ducându-l acasă,
Îl legă cu o sfoară,
Lângă coteț afară.
De o vecinătate așa primejdioasă
Găini, cocoși și gâște întâi se îngroziră,
Dar cu-ncetul, cu-ncetul se mai obișnuiră,
Începură să vie cât colea să-l privească,
Încă și să-i vorbească.

Uliul cu blândețe le primi pe toate;
Le spuse că se crede din suflet norocit
Pentru vizita-aceasta cu care l-au cinstit.
Dar îi pare rău foarte căci el însuși nu poate
La dumnealor să vie,
Vizita să le-ntoarcă după-a sa datorie.

Mai adăugă însă că dacă dumnealor
Îi vor da ajutor
Ca să poată scăpa,
El le făgăduiește

- Și Dumnezeu cunoaște cum vorba și-o păzește -
Că la orice primejdii va ști a le-ajuta:
Încă din înălțime, el le va da de știre,
Când asupră-le vulpea va face năvălire.

Astă făgăduială
Nu mai lăsă-ndoială;
Și găinile proaste, ce doreau să găsească

Pe cineva destoinic să va să le păzească,
S-apucară de lucru: azi, mâine, se-ncercară,
Și cu ciocuri, cu unghii, abia îl dezlegară.
Uliu-și luă zborul. Dar se întoarse-ndată
Și răpi o găină, pe urmă două, trei,
Pe urmă câte vrei.

"Ce pază este asta? strigă una cu jale,
Vorba măriei tale
Era să ne păzești,
Iar nu să ne jertfești."

- "O! eu știu foarte bine cuvântul ce v-am dat,
Și ce fel m-am jurat.
Dar când mă juram astfel, eram legat, supus,
Acum însă sunt slobod și vă vorbesc de sus".

Eu, de-aș fi fost găină, nu l-aș fi slobozit:
Dumnealor au făcut-o și văz că s-au căit.
Uliii sunt cinstiți,
Când sunt nenorociți.

Ursul și lupul

Împărăția dobitocească,
Ca și a noastră cea omenească,
Statornicie vecinică n-are:
Toate supuse sînt la schimbare!

Din mînă-n mînă sceptrul se plimbă.
Cel de ieri mare astăzi e mic;
Leu pe urs bate, urs pe leu schimbă,
Dintr-o întîmplare prea de nimic.

De curînd ursu pe leu schimbase,
Și pe domnescul tron înălțat,
Cîrma în labe tare-o luase,
Și cu verzi tufe sta-ncoronat.

Dator eu însă sînt a vă spune
Că ursu-acela, măcar că urs,
Dar simtimente avea preabune:
D-al obștei bine era pătruns.

Fiarele toate-ndată ce-aflară
Că le-a dat cerul un stăpîn nuou,
Să se închine lui alergară,
Una c-o vacă, alta c-un bou.

Lupul în urmă spre tron se duce,
Și după vechiul bun obicei

Măriii-sale plocon îi duce,
Și înainte-i pune doi miei.

Într-o frumoasă precuvîntare,
Îi dovedește c-ar fi avînd
Niște hrisoave arătătoare
Ce-au făcut urșii, zău nu știu cînd.

C-aste hrisoave, pe piei de oaie
Scrise cu apă, spun lămurit
Cum au mers urșii la o bătaie,
Și cîte mure ei au jertfit.

Cu plecăciune apoi i-arată
Cum că din suflet s-a bucurat
De întîmplarea cea minunată,
De-ncoronare cînd a aflat,

Cum că dorește supus să-i fie,
Că totdauna el l-a iubit,
Că pentru dînsul vieți o mie
Să le jertfească e mulțumit.

Asfel de vorbe se zic în lume,
Însă drept formă se socotesc;
Căci fieșcine le ia de glume,
Care se uită cît se vorbesc.

Dar ursul crede, se amăgește,
În slujbe pune neamul lupesc:
Cum că prieteni are, gîndește,
Care persoana lui o slăvesc.

După o vreme leul se scoală,
Tocmai cînd urșii mort îl credea,
După o mare și lungă boală,
Vine să-și ceară tronul ce-avea.

Locuitorii se îngroziră;
Veste se duse pîn’ la palat;
Lupii îndată la lei fugiră;
P-al lor prieten toți l-au lăsat.

Taurii numai, ce niciodată
A-i fi prieteni nu s-au jurat,
Peste cinci sute veniră-ndată,
Pe crai și țară ei au scăpat.

Prea cu lesnire omul se-nșală!
Dar foarte mare face greșală
Cine la vorbe dă crezămînt.
Faptele numai ne dovedește
Fieștecine cît prețuiește,

D-avem prieteni și care sînt.

(Ed. 1838)

Ursul și vulpea

(„Patria“, 1855)

„Ce bine au să meargă trebile în pădure,
Pe împăratul tigru cînd îl vom răsturna
Și noi vom guverna —
Zicea unei vulpi ursul — c-oricine o să jure
Că nu s-a pomenit
Un timp mai fericit.“
— „Și-n ce o să stea oare
Binele acest mare?“
Îl întrebă.
„În toate,
Mai ales în dreptate:
Abuzul, tîlhăria avem să le stîrpim,
Și legea criminală s-o îmbunătățim;
Căci pe vinovați tigrul întîi îi judeca
Ș-apoi îi sugruma.“
— „Dar voi ce-o să le faceți?“
— „Noi o să-i sugrumăm
Ș-apoi să-i judecăm.“

Cutare sau cutare,
Care se cred în stare
Lumea a guverna,
Daca din întîmplare
Ar face încercare,
Tot astfel ar urma.

Vînătorul

„De n-oi împușca ursul, să nu-mi ziceți pe nume,“
Striga șezînd la masă faimosul vînător,
„Eu știu ce spui, și credeți că nu vă vorbesc glume,
Eu nu zgîrii cu glonțul, și unde trag omor...“
Atunci mulțumi de „bravo !“ în aer se-nălțară
Și veseli vînătorii cu grab încălecară.

Era o zi frumoasă, p-aici cam de mirare ;
Lătrau de bucurie copoii nemîncați,
Și caii, gloabe mîndre de șeaua din spinare,
Gemeau sub grele sarcini slăbiți și deșelați ;
Sîrmanul urs, ce singur în vechia-i locuință
De astă pregătire n-avea nici o știință,
Dormea atunci ; și visuri, de mure-mpodobite,
Îi arătau o turmă de vite jupuite,
La care el cu poftă în grabă alerga.
Dar ce să vorbesc multe : sosiră vînătorii
P-un vîrf unde se zice că sînt aproape nourii,
La pîndă se așezară... eroul meu strigă :
„Așază-te tu colo, Dumitru mai departe
Ion pe aceea piatră, și Stancu d-altă parte
Și dacă cătră mine îl va împinge dracul,
De n-o lua foc pușca, el o să-și spargă capul
Lovindu-se de piatră, și tot îl biruiesc.“

Abia sfîrși, cînd iute ursoaica-ngrozitoare
C-un pui de vîrstă jună, ursei născut din flori,
Frumos cum puteți crede, venea pe o cărare,
Dorind să asisteze pe bunii vînători ;
Mai multe puști trăsniră ; eroul de sub stîncă
Din sigura-i cetate privește pe dușman ;

Îi saltă-n cap căciula, și-n valea cea adăncă
Ursoaica se coboară ; dar un mișel țăran,
C-o armă ruginită sloboade ... și îndată
Cu puiul său ursoaica pe coaste e culcată.
Eu i-am văzut gibeaua și jalnica soartă ;
Dar vînătorii noștri se cert nencetat,
Strigînd iarăși la masă că, daă n-ar fi moartă,
Ei negreșit atuncea de ea n-ar fi scăpat.

„Buciumul român“, 23 Ianuarie 1863

Vulpea, calul și lupul

O vulpe de ani mică, însă de minte mare,
Și care meseria abia ș-o începuse,
Pentru înîiași dată văzu din întîmplare
Un cal, dobitoc falnic, ce ea nu mai văzuse.
Așa după ce vreme destulă privește,
    Plină de mulțumire
    D-acea descoperire.
Pe cumătrul lup caută, și-i zice : „Te gătește
Să mergem împreună acilea la un loc,
Să-ți arăt un frumos și mare dobitoc:
Ce știi cum se întîmplă ? poate să-ți iasă bine.“
Lupul rînjind răspunse : „Să se lupte cu mine,
Și să vezi jucărie ! Însă ia-ncepi să-mi spui,
Ce fel de gură are, cum e făptura lui ?“
„O ! Pentru astă dată să fiu iertată,
Îi zise doamna vulpe, eu îți spui ce-am văzut,
Dar ca să fac portreturi, zugrav nu m-am născut ;
Și, după cum știi singur, sînt foarte nenvățată.“
    Vorbind așa-ntre ele
    Dobitoacele mele
    Îndată au sosit
    La locul cel dorit.
    Calul cît le zărește
    De fugă se gătește,
    Căci vizita lupească
    Nu vrea s-o primească
    Și nici n-avea dorință
    Să facă cunoștiință.
Dar vulpea cu iuțeală îi iese înainte
Și cearcă să-l încurce prin aceste cuvinte :
„Stăpîne ! D-avem voie și de găsești cu cale,
Noi, cele prea plecate slugi ale dumitale,

Am avea-o de cinste să-ntrebăm cine ești,
Care îți este neamul și ce fel te numești.“
Calul, ce cu lesnire gîndul lor îl pătrunde,
Fără a pierde vreme, să-ntoarce și răspunde :
„Cît pentru mine, zise, vă spui că nu știu carte;
Căci familia noastră, fiind cam scăpătată
Și neavînd mijloace, la școală nu m-a dat ;
Dar a domnului lup, și mare, și bogată,
Mai mult decît o carte nescrisă l-a-nvățat.“
Lupul, umflat în sine de lauda vulpească,
Veni pînă aproape, numele să-l citească.
Calul, care sta gata, cu un picior în vînt,
Îi dă o lovitură și-l culcă la pămînt.

Deslușit ne dovedește
Fabula ce am văzut
Că-nțeleptul se ferește
De orice necunoscut.

„România“, 5 Martie 1838

Vulpea liberală

Vulpea fără-ncetare
Striga în gura mare
Că de cînd elefantul peste păduri domnește
Trebile merg la vale și lumea pătimește.
Că este nedreptate
Să va să cheltuiască
Veniturile toate
Pentru masa crăiască.
D-acestea elefantul, cît a luat de știre,
Temîndu-se, cu dreptul, de vreo răsvrătire,
Pe iepure la vulpe cu un bilet trimise,
O invită la curte, o-mbrățișe și-i zise:
„Am aflat, jupîneasă, că ai mare talent.
Voi să te pui în pîine;
Și începînd de mîine
Îți dăm cu mulțumire,
Ca un semn de cinstire,
Al găinelor noastre întins departament:
Caută-ți bine treaba.“
— „Pe seama mea te lasă“,
Răspunse oratorul și, sărutîndu-i laba,
Se întoarse acasă.
În ziua viitoare,
Vulpea ca totdeauna veni la adunare;
Dar însă oblojită, pe subt barbă legată,
„Ce ai, de ești asfel?“ o întrebară toate.
„Îmi e rău de aseară, îmi e rău cît se poate,
Și cu trebile țării să mă lăsați în pace.
Craiul știe ce face;
El nencetat gîndește la al obștii folos.
Adio! sînt bolnavă: m-am înecat c-un os.“

Cunosc mulți liberali, la vorbe ei se-ntrec,
Dar pînă în sfîrșit cu oase se înec.

(Ed. 1842)

Vulpoiul predicător

Un vulpoi coprins de boală,
La putere foarte prost,
Însă învățat în școală,
Logica știind de rost,
Făcu plan ca să vorbească
Și să predice-n pustii;
Se silea să dovedească,
C-un stil dulce, vorbe mii,
Că cu o simplicitate
Și cu traiul cel cinstit,
Cu năravuri lăudate,
E oricine fericit;
C-astă lume desfrînată
Totdauna ne-amăgește,
Fără a ne da vrodată
Cîte ne făgăduiește.
Dar la buna-i predicare
Nimini nu da ascultare.
Cîțiva șoarici, cerbi de munte
Veneau rar să o asculte;
Însă ei în depărtare,
Neavînd nicidecum stare
Fără cinste sau favor,
Nu putea da-ncredințare,
Slavă astui orator.
Așa el schimbă vorbirea,
Defăimă năpăstuirea,
Pe urși, tigri, lei, pardoși,
Arătînd a lor turbare
Și a sîngelui vărsare,
Și că sînt nesățioși.
Atunci cerbi, ciutele toate

Ascultau întru mirare,
Și în lacrimi cufundate
Plecau de la adunare.
Vulpea-și făcu mare nume;
Un leu foarte cu credință,
Domn p-acea parte de lume,
Să o vază-avu dorință:
Deci și ea cu bucurie
La palat grăbi să vie,
Unde ajungînd vorbește;
Tonul ei înmărmurește
P-ai pădurilor tirani:
Cu putere ea descrie
Slaba nevinovăție,
Pradă acestor dușmani,
Cufundată în durere,
Cerînd la-nalta putere
Asupră-le ajutor.
Curtezanii în mirare
Ascultau cu supărare,
Căci așa vrea prințul lor,
Care plin de bucurie
La palat pofti să vie
Vulpea în acel minut.
„Ce-ai vorbit, îi zise,-mi place,
Căci prin tine mi se face
Adevărul cunoscut;
Însă pentru osteneală,
Spune fără de sfială,
Ce vrei? slujbă, rang sau bani?“
Oratorul zise-ndată:
„Prințule, în loc de plată,
Aș pofti cîțiva curcani.“

(Ed. 1832)

Zugravul și portretul

La un zugrav foarte vestit mergînd din întîmplare,
Portretul meu îi comandai; întîi însă-ntrebare
Artistului îi adresai, de poate să mi-l facă
Așa cum orcui l-o vedea portretul meu să placă;
Căci am un mare interese, voi ca-n streinătate,
Ș-anume-n Franța mai ales, la ochi să poci eu bate,
Fiind acum de măritat o fată foarte rară,
Ș-ai ei epitropi căutînd un bărbat în astă țară.
„Prea lesne — îmi răspunse el — nu e întîiași dată
Cînd pe urîți făcînd frumoși luai o bună plată:
Ești negru, te voi face alb; ești slab, te îngraș bine,
Numai vezi de portret departe a te ține.“
Vorbind așa, mă zugrăvi, și daca al meu nume
Jos la portret n-ar figura, nici un creștin pe lume
N-ar putea crede că sînt eu, atît sînt de schimbate
Trăsurele-mi, ochi, gură, nas, și înfrumusețate.
Ai noștri rîd cîți mă cunosc, dar prea puțin îmi pasă,
De voi putea să dobîndesc pe nobila mireasă,
Și daca vreun venetic, ieșit din țări streine,
Sau vrun romîn mai îndrăzneț n-o izbuti mai bine.
    Redactori care lăudați
    Pe unii dintre candidați,
    Ce proștilor le dați virtuți,
    Și elocuență celor muți,
    Ce pe răi faceți virtuoși
    Și patrioți pe ticăloși,
Crez că nu rău vă potriviți cu omul ce m-a zugrăvit,
Sau cu vestitul Carcalechi, redactor care a trăit,
    Al cărui jurnal fabulos
    Era destul de mincinos,
    Dar care cel puțin spunea
    Acelor care nu-l credea

Că adevăru-adevărat
Este prea lesne de aflat;
Că n-au decît să ia pe dos
Cîte a scris el de prisos,
Ș-atunci pot fi încredințați
Că n-au să fie înșelați.

(„Romînul“, 30 martie 1861)

Table of Contents

Satire și fabule
Măgarul răsfățat
Atelajul eterogen
Boul și vițelul
Bursucul și vulpea
Calul vîndut și diamantul cumpărat
Castorul și alte lighioni
Catîrul ce-și laudă nobilitatea
Catîrul cu clopoței
Cîinele izgonit
Cîinele și cățelul
Cîinele și măgarul
Corbii și barza
Cucul
Dervișul și fata
Dreptatea leului
Elefantul
Iepurele, ogarul și copoiul
Lebăda și puii corbului
Lișeța, rața și gîsca
Lupul moralist
Mielul murind
Mierla și bufnița
Nebunia și amorul
Oglindele
Papagalul și celelalte păsări
Pisica sălbatică și tigrul
Porcul liberat
Privighetoarea în colivie
Privighitoarea și măgarul
Privighitoarea și păunul
Șarlatanul și bolnavul
Șoarecele și pisica
Toporul și pădurea

Uliul și găinile
Ursul și lupul
Ursul și vulpea
Vînătorul
Vulpea, calul și lupul
Vulpea liberală
Vulpoiul predicător
Zugravul și portretul